

BBA

BUREAU

VOOR

BOUWHISTORIE

EN

ARCHITECTUURGESCHIEDENIS

V.O.F.

Natuurmonumenten

CULTUURHISTORISCHE
WAARDESTELLING

VOORWAARDEN

Kasteel Hackfort, Vorden

DEEL 2

Kasteel Hackfort
Baakseweg 8, Vorden

Cultuurhistorische waardestelling

DEEL 2 VOORWAARDEN

INHOUD

VOORWOORD	4
VOORWAARDEN VOOR AANPASSINGEN GEBOUWEN EN ERF, ALGEMEEN EN SPECIFIEK	5
COLOFON	13

VOORWOORD

De cultuurhistorische waardestelling van kasteel Hackfort, Baakseweg 8, hoofdonderdeel van de buitenplaats Hackfort in Vorden, bestaat uit twee delen.

Deel 1 bevat de waardestelling en deel 2 de voorwaarden. Deze voorwaarden zijn verwerkt in de hierna volgende tabel.

In de tabel zijn allereerst vermeld de algemeen geldende voorwaarden voor aanpassingen aan gebouwen en erf zoals deze zijn geformuleerd door de Vereniging Natuurmonumenten. Vervolgens worden de specifieke voorwaarden gesteld, verdeeld in drie categorieën (behouden, wijzigen mogelijk of wijzigen noodzakelijk) op basis van de waardestelling van het gebouw of object gedaan in deel 1 door het Bureau voor Bouwhistorie en Architectuurgeschiedenis (BBA) te Utrecht. De specifieke voorwaarden zijn onderbouwd met een toelichting en/of aanbeveling.

S.G. van Ginkel-Meester
B. Olde Meierink
Utrecht, november 2013

NB Voor de leesbaarheid van het rapport is er - ook in dit deel - van uitgegaan dat de voorgevel van het kasteel op het oosten is gericht.

VOORWAARDEN VOOR AANPASSINGEN GEBOUWEN EN ERF, ALGEMEEN EN SPECIFIEK

GEBOUW NM 525 Kasteel Hackfort Baakseweg 8, Vorden	Voorwaarde behouden	Voorwaarde wijzigen mogelijk	Voorwaarde wijzigen noodzakelijk	Toelichting en/of aanbevelingen
EXTERIEUR Algemene voorwaarden				
Hoofdvorm exterieur				– Hoofdvorm en indeling van exterieur handhaven. Wijzigingen zijn mogelijk met respect voor bestaande omgeving, maat, schaal, kapvorm en gevelindeling.
Verbouwingen en aanbouwen				– Ingrepen (verbouwingen, aanbouwen) zijn ondergeschikt. Bij wijzigingen authentieke vorm en materiaal van exterieur- en interieuronderdelen handhaven.
Dakvlak				– Karakteristiek gesloten dakvlakken zo gesloten mogelijk houden. – Dakvensters bij voorkeur alleen in beperkte mate, formaat staand, max. 50x70 cm. Bij meerdere dakvensters ze op één lijn in het dakvlak plaatsen. – Behoud bestaande of oorspronkelijke type dakbedekking/dakpan incl. kleur.
Metselwerk				– Bij technische noodzaak vervanging van metselwerk en voegwerk zo plaatselijk mogelijk. – Herstellen met eenzelfde type en kleur steen. Herstel van voegwerk met eenzelfde type voeg, kleur en mortelsamenstelling als het bestaande werk. – Geen gevelreiniging van metselwerk wegens risico op blijvende schade aan metselwerk.
Gevelopeningen				– Behoud bestaande gevelopeningen bij wijzigingen.
Kozijnen				– Herstel van kozijnen heeft de voorkeur, vervanging alleen als restauratie wegens technische staat niet mogelijk is. – Alleen vervanging in hout (geen tropisch hardhout) en detaillering, indeling en afmeting conform bestaand of oorspronkelijk.
Vensters				– Oorspronkelijk glas bij voorkeur handhaven. Mogelijkheden voor isolatie, indien van toepassing, zijn achterzetbeglazing (aan interieurzijde) of ontspiegeld, isolerend enkel- of dubbel restauratieglas. Geen plakroeden of roeden tussen lagen glas. Als dubbelglas gezien de aard van een gebouw wel mogelijk is, dan met behoud van bestaande of oorspronkelijke detaillering, indeling en afmeting.
Kleurstelling gevels, kozijnen en luiken				– Oorspronkelijke kleurstelling gevels, kozijnen, [ramen], [deuren] en luiken behouden en indien mogelijk herstellen.

GEBOUW NM 525 Kasteel Hackfort Baakseweg 8, Vorden	Voorwaarde behouden	Voorwaarde wijzigen mogelijk	Voorwaarde wijzigen noodzakelijk	Toelichting en/of aanbevelingen
EXTERIEUR Specifieke voorwaarden				
Bouwmassa	X			– Bouwmassa: souterrain, twee verdiepingen onder een samengesteld dak op rechthoekig grondplan met aangebouwde toren (drie bouwlagen onder helmdak) aan de noordoostzijde en toren (drie bouwlagen onder helmdak) aan de zuidwestzijde verbonden via een lagere tussenbouw. De bouwmassa gevormd in de periode van de 14de eeuw tot eind 18de eeuw, dient te worden behouden.
Kap				
Kapvorm kasteel	X			– Samengesteld dak met zakgoten (deel overkapt) dateert uit de gefaseerde bouwtijd.
Kapvorm torens	X			– Helmdak kenmerkend voor de bouwtijd (eind 16de/begin 17de eeuw); behouden
Kapbedekking kasteel	X			– Gesmoorde Oudhollandse pannen; vervangen alleen conform oorspronkelijk materiaal.
Kapbedekking torens	X			– Leien in Rijndekking, kenmerkend; vervangen alleen conform oorspronkelijk materiaal.
Dakvlakken	X			– Kenmerkend zijn de gesloten dakvlakken met aan de zuidzijde en westzijde twee kleine dakkapellen op goothoogte; daglicht in de kap komt binnen via twee bij de restauratie ca. 1985 vernieuwde kleine dakramen en een ouder gietijzeren dakraam aan de noordzijde. Grote dakramen of dakkapellen zijn niet wenselijk. Geen dakramen of dakkapellen aan de voorzijde (oostgevel).
Dakvlakken torens	X			– Gesloten met één kleine dakkapel; behouden.
Gevels				
Metselwerk	X			– Het metselwerk dateert uit diverse perioden vanaf de 15de tot en met de 18de eeuw met inboetingen. Uit het metselwerk is de bouwgeschiedenis van het gebouw afleesbaar. Dit dient te worden behouden. Te herstellen metselwerk bij voorkeur uitvoeren conform bestaand.
Siermetselwerk	X			– Onderlangs dakrand aan de noordzijde, uit de bouwtijd eind 16de/begin 17de eeuw; kenmerkend; behouden.
Gevelopeningen	X			– Oorspronkelijke indeling en hoofdzakelijk 18de-eeuwse gevelopeningen behouden.
Kozijnen	X			– Deze dateren deels uit de bouwtijd of zijn vernieuwd naar bestaand model.
Ramen	X			– (6- en 8-ruits) Empire ramen in voorgevel (oostzijde) en noordgevel; behouden.

GEBOUW NM 525 Kasteel Hackfort Baakseweg 8, Vorden	Voorwaarde behouden	Voorwaarde wijzigen mogelijk	Voorwaarde wijzigen noodzakelijk	Toelichting en/of aanbevelingen
Overige ramen	X	X		– Ramen in tussenbouw en zuidgevel westvleugel met 18de-eeuwse roedenverdeling; behouden. – Overige ramen zijn in de jaren vijftig van de vorige eeuw en bij de restauratie in 1985 vernieuwd in historiserende vorm; schuiframen kunnen worden aangepast in of ramen met 18de-eeuwse roede verdeling (kleine ruiten / Engelse schuiframen) of in ramen met 19de-eeuwse (Empire) roede verdeling (grote ruiten / 6 en 8-ruits).
Voordeur met snijraam	X	X		– De voordeur is vernieuwd in de jaren vijftig van de vorige eeuw met gesloten panelen in plaats van Empire deur met bovenin glaspanelen; kan worden gewijzigd in Empire stijl met glasruiten. – Snijraam is 18de-eeuws en dient te worden behouden.
Overige deuren	X			– Deels 19de-eeuws; bij herstel of vernieuwing conform bestaand.
Luiken	X			– Louvreluiken kenmerkend; behouden.
Overige zaken exterieur				
Schoorstenen	X	X		– Gemetselde klaverbladschoorsteen (ca.1600); zeldzaam; behouden vorm en plaats. – Overige gemetselde schoorstenen behouden op de oorspronkelijke plaats.
CONSTRUCTIE Specifieke voorwaarden				
Constructie	X	X		– Constructie van gemetselde ton- of ribloze kruisgewelven deels in combinatie met gordelbogen, samengestelde balklagen deels met sleutelstukken en enkelvoudige balklagen daterend uit de 14de t/m 18de eeuw, behouden. – Jongere, vervangende constructies mits niet conform bestaand, hoeven niet te worden behouden.
Kapconstructie	X	X		– Kapconstructie grotendeels oorspronkelijk (14de t/m 18de eeuw); behouden. – Al vernieuwde of te vernieuwen onderdelen kunnen worden aangepast conform oorspronkelijke constructie en materialen.
Vloeren	X			– 18de- en 19de-eeuwse houten vloerdelen en hergebruikte oude marmeren of hardstenen plavuizen en vloertegels behouden.

GEBOUW NM 525 Kasteel Hackfort Baakseweg 8, Vorden	Voorwaarde behouden	Voorwaarde wijzigen mogelijk	Voorwaarde wijzigen noodzakelijk	Toelichting en/of aanbevelingen
INTERIEUR Algemene voorwaarden				
Interieur	X			– Behoud waardevolle interieuronderdelen.
INTERIEUR Specifieke voorwaarden				
Indeling geheel	X			– De indeling in het souterrain, bel-etage en verdieping, ontstaan in de loop van de 14de t/m 18de eeuw is nagenoeg gaaf aanwezig en herkenbaar en dient te worden behouden. – Indeling door middel van lichte wanden uit ca. 1900 dient bij voorkeur te worden behouden.
Stookplaatsen	X			– De verschillende stookplaatsen in het kasteel en beide torens bevinden zich nog op de oorspronkelijke plaats en dienen te worden behouden.
Interieurelementen				
Trap in het souterrain	X			– In aanleg 17de-eeuws; behouden.
Hoofdtrap	X			– In aanleg 17de-eeuws, verdubbeld in 1893; behouden.
Trap naar zolderverdieping		X		– Behoort bij verbouwing 1985; geplaatst op niet historische plek in het huis kan worden aangepast.
Stucwerkplafonds	X			– In de ruimten 2-3, 6, 7, 14 en 17, vroege en late 19de eeuw; behouden.
Houten plafonds	X			– In de ruimten 1, 8, 114 en 117, late 19de eeuw; behouden.
Haardpartijen	X			– In de ruimten 2-3, 7, 8, 14 en 17; 102, 103, 106, 108; 114, 117; vroege en late 19de eeuw; behouden.
Haardpartijen in de torens	X			– In de ruimten 13, 113 en 4, 104; 19 ^{de} eeuw; behouden.
Diversen	X			– Stookplaats met kastenwand en dubbele kast: ruimte 9; 19de eeuw; behouden.
Parketvloer	X			– In ruimte 8; 19de eeuw; behouden.
Deuren	X			– 18de- of 19de-eeuwse paneeldeuren (enkel en dubbel) met messing hang- en sluitwerk; behouden.
Overige deuren	X			– Vervaardigd naar bestaand model inclusief hang- en sluitwerk; kunnen worden behouden.
Afwerking wanden	X			– Betegeling (wit/iets roze) in [vm.] toiletten (in souterrain 009a; bel-etage 5 en 15a; verdieping 105; tussenbouw 12 en 112) en keukenschouw (souterrain 005); gekleurde tegels gootsteen/pomphuis in keuken (005); behouden.

GEBOUW NM 525 Kasteel Hackfort Baakseweg 8, Vorden	Voorwaarde behouden	Voorwaarde wijzigen mogelijk	Voorwaarde wijzigen noodzakelijk	Toelichting en/of aanbevelingen
INTERIEUR Specifieke voorwaarden				
Afwerking wanden	X	X		– Beschikking stucwerk hal gerestaureerd; oorspronkelijk begin 20ste eeuw – Wandbespanning en behang behoren bij restauratie 1987; kan worden aangepast.
Inrichting moderne keukens		X		– Behoort bij verbouwing 1987; kan worden aangepast.
Inrichting en sanitair moderne wc's / badkamers		X		– Behoort bij verbouwing 1987; kan worden aangepast.

ERF NM 525 Kasteel Hackfort Baakseweg 8, Vorden	Voorwaarde behouden	Voorwaarde wijzigen mogelijk	Voorwaarde wijzigen noodzakelijk	Toelichting en/of aanbevelingen
ERF Algemene voorwaarden				
Samenhang met omgeving				– Bestaande of oorspronkelijke samenhangen en relaties met omgeving behouden en zo mogelijk herstellen.
Indeling				– Streekeigen indeling, kenmerken en beplanting behouden en zo mogelijk versterken. Kenmerkende situering van gebouwen ten opzichte van elkaar en van landschap behouden. Eventuele nieuwbouw bijgebouwen, indien van toepassing, hierin inpassen. – Terughoudend zijn met uitgebreide stijltuinen tenzij oorspronkelijk streekeigen of passend bij aard gebouw. Bij voorkeur geen siervijvers aanleggen.
Beplanting				– Streekeigen (vaak inheemse) beplantingselementen (haag, solitaire bomen, boomgaard) in vorm en boomsoort behouden. Met nieuwe beplanting hieraan aansluiten. Bij voorkeur geen gebruik van coniferen tenzij kenmerkend bij oorspronkelijke stijl erf/tuin.
Erfverharding				– Afwisseling in materialen (gras, zand, grind, keien, klinkers, beton) is soms karakteristiek (boerenerven). Terughoudend zijn met moderne siermaterialen, geen grote vlakken dezelfde (sier)bestrating.
Erfafscheidingen en toegangen				– Gebruik van sober vormgegeven streekeigen erfafscheidingen (transparante houten of metalen hekken, hagen) en poorten/hekjes. Hagen in verband met behoud relatie met omgeving max. 1.20 m. Geen prefab schuttingen. Geen hekken met verlichting en beelden.
Overige voorzieningen				
Parkeren				– Inpassen op het erf zodanig dat het geen blikvanger wordt.
Verlichting en antennes				– Verlichting functioneel en sober: tijdelijk en met een beperkt aantal lichtpunten. Bij boerderijen bijv. de historische stallamp. Eventuele antennes of schotels niet aan de gevel maar in borders plaatsen.
Terras				– Nieuwe terrassen qua ligging en materialen inpassen met respect voor indeling erf en zicht vanuit het landschap. – Eventuele speeltoestellen bij voorkeur uitvoeren in natuurlijke materialen en kleuren.

ERF NM 525 Kasteel Hackfort Baakseweg 8, Vorden	Voorwaarde behouden	Voorwaarde wijzigen mogelijk	Voorwaarde wijzigen noodzakelijk	Toelichting en/of aanbevelingen
ERFSTRUCTUUR Specifieke voorwaarden				
Samenhang gebouwen en erf	X			– De functionele en visuele samenhang tussen het kasteel en de watermolen en het bouwhuis gaat respectievelijk terug tot de 14de en 17de eeuw.
Indeling	X			– De situering van het kasteel aan de westzijde van het voorplein met aan de noordzijde het bouwhuis en aan de zuidzijde de watermolen gaat terug op een historische erfstructuur, waarbij in 1788 na de demping van de kasteelgracht het huidige voorplein werd gevormd uit het oude voorplein met bijgebouwen en de voorburch van het kasteel. – Binnen de landschappelijke aanleg ontstaan na 1788 voert de oprijlaan vanaf de Baakseweg naar het kasteel met halverwege het toegangshek tot het voorplein en vervolgens vanaf het hek in een lus langs het bouwhuis naar het kasteel en vandaar langs de watermolen weer naar het hek. Het voorplein is nabij het kasteel vanuit het zuiden bereikbaar via een brug over de Hackfortsebeek.
ERFINRICHTING Specifieke voorwaarden				
Inrichting	X			– Het park rond het kasteel heeft een landschappelijke aanleg met slingerende paden, glooiingen, gazons, en boomgroepen, ontstaan eind 18de/begin 19de eeuw en wordt doorsneden door de Hackfortsebeek.
Beplanting				
Karakteristieke bomen/struiken	X			– Monumentale eiken en beuken behoren tot de landschappelijke parkaanleg van het kasteel; rododendrons als ondergroei en stinsenbeplanting. Voorts boomgroepen, gesnoeide struiken.
Gazons en weiland	X			– Aan noord-, oost- en zuidzijde gazon tot aan de voet van het kasteel; aanleg ca. 2000; aan de noord- en noordwestzijde oorspronkelijk (in ieder geval sinds begin 19de eeuw) weiland.
Verharding				
Verharding	X	X		– De verharding van de oprijlaan bestaat uit oude klinkers; kenmerkend. – Overige paden hebben een halfverharding (ca. 2000).
Erfscheiding				
Hekken		X		– Hekken tussen gazons en weilanden zijn transparant (hoofdzakelijk dunne palen met draad en/of gaas); openheid moet worden behouden. Uitzondering hekwerk tussen voorplein en weiland aan noordzijde (zie CHW brug, tuinbeelden, pomp en hekwerk).

ERF NM 525 Kasteel Hackfort Baakseweg 8, Vorden	Voorwaarde behouden	Voorwaarde wijzigen mogelijk	Voorwaarde wijzigen noodzakelijk	Toelichting en/of aanbevelingen
Overige				
Brug, tuinbeelden, waterpomp en hekwerk	X			– Zie hiervoor CHW brug, tuinbeelden, waterpomp en hekwerk.
Tuinmeubilair		X		– Ca. 1985 en jonger; Los in het gras, en verspreid opgesteld tuinmeubilair kan worden behouden. – Geen vaste tuinmeubels en geen (half)verharding voor de aanleg van terras of zitplekken.

COLOFON

Foto omslag: Kasteel Hackfort gezien vanuit het zuidoosten over de Hackfortsebeek, foto april 2013.

Kasteel Hackfort, Baakseweg 8, Vorden

Cultuurhistorische waardestelling

Deel 2 Voorwaarden

Projectnr.: 610-1
Auteur: S.G. van Ginkel-Meester
Datum: november 2013
Opdrachtgever: Vereniging Natuurmonumenten, 's-Graveland
Redactie: J. Meijman
Uitvoering: BBA, Bureau voor Bouwhistorie en Architectuurgeschiedenis v.o.f.
Vondellaan 102 3521 GH Utrecht
030 7519872 / 030 2819835
bba@bouwhistorienederland.nl
www.bouwhistorienederland.nl